

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

A negyedik esztendő

MEGKEZDŐDÖTT a világháboru ötödik esztendeje. Az 1914-dik esztendő július hónapjának 28-dik napján üzent háborut Ausztria-Magyarország Szerbiának. És ezzel a hadüzenéssel megindult az a lavina, mely keresztülhőmpölygött az egész világon, keresztülhőmpölygött az Atlanti Océánon is.

Mindegyik háborus esztendő végével beszámolókat tár a nyilvánosság elé a sajtó. Beszámolókat, melyekben szomorú számok tesznek tanubizonyságot a háboru szörnyű pusztításáról, emberek, életek, vagyonok pusztulásáról.

A világháboru negyedik esztendejének legnagyobb eseménye, Oroszország teljes összeomlása volt. Az elmúlt esztendő utolsó hónapjában ragadta magához a hatalmat a bolszeviki kormányzat, mely száműzte Kerenskyt és társait és megkötötte a központi hatalmakkal a szégyenteljes Brest-Litovsk-i békét. A világháboru második békéje a bukaresti béke volt. Oroszország összeomlása után sehogysem folytathatta a magára hagyott törpe Románia a háborut és kénytelen volt olyan békét kötni ellenségeivel, aminőt azok diktáltak. A harmadik békekötés az ugynevezett Ukrajnai békekötés volt. A bolszeviki kormányzat hatalomrajutása után kiváltak Oroszországból az ugynevezett ukrainai tartományok, önálló köztársaságot alapítottak és külön kötöttek békét a központi hatalmakkal. A békekötések idején nagy volt az öröm Németországban és Ausztriában. Az ukrainai békének örültek talán legjobban a németek és osztrákok, mert azt remélték, hogy a dusan termő földekről gabonához juthatnak. Ez a reménység azonban hamar szétfoszlott. A békekötések után megállapították a központi hatalmak, hogy egyik ország sem szállíthat nekik jelentős mennyiségben gabonát, vagy bármilyen más élelmicikket.

Katonai szempontokból is rendkívül örült a békének Németország. A katonai párt az elmúlt esztendő utolsó hónapjaiban hangoztatta már, hogy ezidén tavasszal példátlanul álló nagy támadó hadműveleteket kezd a német hadvezetőség, melyek végleg eldöntik a háboru sorsát, megszerzik a győzelmet a császárnak. Ebben a reménységükben is csalódtak.

A világháboru negyedik esztendejének két nagyarányú támadóhadjárata zajlott le. Az első 1917 októberének végén kezdődött még Olaszország ellen. A német csapatokkal megerősített "közös" sereg a támadás első szakában teljesen összetörte az olasz védelmi vonalakat és az volt a látszat, hogy Olaszország menthetetlen. Súlyos veszteségek után, angol és francia segítséggel megerősödve, újjászületett azonban az olasz hadsereg és a Piave folyónál sikeresen megállította a viharosan előtörő ellenséget. A kölesönt ez esztendő derekán adta vissza Olaszország. A Piave mellett nagyarányú támadóhadjáratot kezdett az osztrák vezérkar. Ez a támadóhadjárat a legcsunyább vereséggel és a leg súlyosabb veszteségekkel végződött. A világháboru 4-ik esztendejének legszégeyentesebb veresége ismét az osztrák névhez fűződik.

A sokat emlegetett döntő jelleű német offenzíva március 21-dikén vette kezdetét. Ez az offenzíva bámulatos rövid idő alatt óriási sikereket ért el és a könnyen hívők remegtek a jövőtől, — azt hitték, hogy a német vezérkar jóslásai beválnak és megtörténik az a döntő ütközet, mely a németek végleges győzelmét biztosítja. A márciusi támadóhadjárat, az ugynevezett első offenzíva csakhamar véget ért azonban. A francia-angol seregek megakasztották a németeket és nem foglalták el a császár katonái a fontos és értékes Amiens várost. A második német offenzíva április 2-dikán kezdődött meg Flandriában. Ez a támadás is sikereket ért el az első napokban, hátraszorította az angol seregeket, de ez sem érte el célját. Közvetlen Ypres előtt az angol seregek szörnyen megverték az ellenséget és megállították az egész támadóhadjáratot.

A német támadások idején mind sürűbben hangzott el az a kívánság a szövetségesek táborában, hogy a nyugati harctéren harcoló összes seregeket közös főparancsnok irányítsa. A válságos időkben megszűnt minden önző vetélkedés és közös elhatározással Foch tábornokot helyezték az összes szövetséges csapatok élére. Azóta Foch tábornok, akit katonai lángésznek tartanak, a legkomolyabb szakemberek is, — irányítja a hadműveleteket az összes hadvonalakon, irányítja az angol, amerikai, olasz, portugál seregek munkálkodását egyaránt.

A második offenzíva után he-tekig pihentek a németek, míg végre megkezdtek a harmadik támadóhadjáratot. Ez az offenzíva az Aisne folyó partjairól indult ki és hét napi nagy, nehéz küzdelem után a Marne folyóhoz érkeztek a német seregek. Német kézbe jutott Chateau Thierry és ezzel huszonnyolc mérföldet haladtak előre. Ezt az offenzívát Compiègne előtt állították meg a szövetséges seregek. A döntő ütközetekben oly megdöbbentő arányú veszteségeket szenvedtek a németek, aminőre még nem volt példa a világháboru viharzásában.

A negyedik offenzíva a Rheims-től Soisson-ig terjedő hadvonalon indult meg, mely azonban távolról sem ért el olyan eredményeket, mint a megelőző támadások.

Az ötödik offenzíva a világháboru egyik legnagyobb eseményévé fejlődött. Ezt a támadóhadjáratot készítette elő a leg gondosabban a német vezérkar és erre a támadásra tartogatta legnagyobb erejét, mert ezzel akart utat törni Páris felé. Az ötödik offenzíva rettenetes vereséggel végződött. Ezekben a harcokban érvényesült elsősorban az új főparancsnok, Foch tábornoknak taktikája. A német offenzívát már az első napokban a szövetséges seregek ellenoffenzívája váltotta fel és a támadók kénytelenek voltak védekezni és kénytelenek voltak meghátrálni. A németek sokkal hátrább húzódtak vissza, mint ahonnan kiindult az ötödik offenzíva.

Az öt offenzíva lezajlása után megállapíthatjuk, hogy a németek sehol sem érték el céljukat, sehol sem tudták kivinni azt, a mire készültek, amire számítottak. Nem foglalták el Amienst, nem foglalták el Yprest, nem tudtak utat törni a kikötő városok felé és nem tudtak utat törni Páris felé. Még csak Rheims városát sem foglalták el mostanáig.

Kétségtelen, hogy a világháboru ötödik esztendejének méhe sok nagy és véres küzdelmet rejt. A német hadsereget korántsem tekinthetjük megtört hadseregnek és nem gondolhatunk arra, hogy Ludendorff és társai lemondottak a további támadások terveiről. Előrelátható, hogy a német hadvezetőség nem riad vissza semmitől és minden kockázat árán folytatja a küzdelmet, amíg végre belátja majd, hogy

az Egyesült Államokkal megerősödött szövetséges tábort, nem törheti össze soha.

A világháboru negyedik esztendejének történelmében jelentős szerepet tölt már be Amerika. Az Egyesült Államok segítségét nagyon megérik már a központi hatalmak és a legújabb katonai győzelemnek egyedüli titka Amerika ereje. Anglia és Franciaország nagyobb bizalommal tekint a jövő elé, mint valaha. Az angol és a francia katona reményteljesebben harcol ma, mint valaha. Mindenki tudja, hogy idő kérdése csupán a háboru: mire Amerika teljesen felkészül, — véget ér a háboru, bizonyos szövetségesek döntő győzelme.

A világháboru negyedik esztendejében is történtek kísérletek a béke megteremtése érdekében. XV. Benedek pápa jegyzéket intézett a hadakozó és semleges országokhoz egyaránt, melyben felszólította őket, kövessék el mindent a béke megteremtése érdekében és kitejtette azt az elvi alapot, melynek segítségével, — véleménye szerint, — a béke megteremthető lenne. A szövetségesek nevében Wilson elnök válaszolt a pápának. Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok és az egész művelt világ nevében kijelentette az elnök, hogy készen áll minden pillanatban a békekötésre, de Németország jelenlegi uraival nem áll szóba. Nem áll szóba azzal a kormányzattal, melynek nincs hitelképessége, melynek esküje és szava nem jelent semmiféle biztosságot. Az Egyesült Államok készen áll a békekötésre, mondotta az elnök, de csak a német néppel, vagy a nép igazi képviselőivel hajlandó szerződést kötni. Németország és a kettős monarchia is válaszolt a békejegyzékre. Németország diplomatikus ravaszsággal körülírva elfogadta a békefeltételeket, míg Károly császár minden kerülgetés nélkül hozzájárult a pápa terveihez.

Wilson elnök több ízben emelt szót a béke érdekében. Két ízben fejtette ki a törvényhozás előtt álláspontját és egy alkalommal 14, majd négy pontba foglalta össze azokat az előfeltételeket, melyek alapján megkezdődhetnek a béketárgyalások. Az elnök minden felszólalása világ-szenzációt jelentett, de a szabadelvű, demokratikus követelések teljesítése elől kitértek az önkényuralmak.

Harangok

Írta: GABRIELE D'ANNUNZIO

MÁRCHUS tette a szerelem betegévé szegény Biasec-t. Két három éjszakája már a szemét sem tudta lehunyni: egész testében valami furcsa esiklandozást, nyilalást, hangyamászás-szerű bizsergést érzett, mintha egyik pillanatról a másikra, a bőréről min denütt erdei vadrózsák bimbói akartak volna kipattanni. Abba a sötét kamrácskájába, nem tudta merről, valami új illat áradt be, üde és friss illata erjedő nedveknek, fiatal galagonyabokrok- nak és virágjuk teljében álló mandulafáknak... Ó, szent Borbála úgy segéljen, Zolfina, amikor utoljára látta, éppen ott állott, egy mandulafát ölelve és elmézte a távoli vitorlásokat a messze nyílt tengeren. Feje fölött az a vidám illatos fehérség rezgett, mely a nappól árad, körülötte a kender kékszínű virágzása, szemében két télizöld nyílott és tán még a szí- ben is virág feslett.

Biasec sötét kamrácskájában csak erre a napfényes ragyogás- ra gondolt szenvedélyesen, rajongva, erre a derűre és a ta- vasz feslő szépségeire; és ott lent már csillogott, villogott az Adria szeszélyes vonalú sávja, a hajna- li napfény első rózsás ragyogásá- ban, amikor ő felrohant a ha- rangtorony falépcsőin, fel, egé- szen a feeskéfésekig, a torony tetejébe.

A ringó levegőben különösen, halkán rezegtek a hangok, mint elfuló sóhajok, mint a falevelek, a virágok lélegzetvétele, a faágak és lombkoronák rezzenése; a há- zak egymás mellé bujva még szu- nyókáltak; a síkság, könnyű köd- takarója alatt, még álmódzott, és itt-ott, ebben a mozdulatlan levegő-tengerben a fák álomitta- san mozgatták fejüket a hajnali szellőben; ott messze a könnyed ködös párában a hegyek ibolya- színű ormiai gyengéden beléol- vadtak a látóhatárba: itt elől fénylett, ragyogott a tenger, mint csillogó acéltükör, a mely fölött sötét vitorlák suhantak el, mint árnyak; és mindezek felett ott domborodott a derűs, áttetsző ég- bolt, a melynek csillagjai egy- másután elhalványodtak.

A három mozdulatlan harang, hatalmas üres bronz-hasával már várta Biasec karjait, amelyek a gyözedelmes hajnal üdvözlésére serkentik őket.

És Biasec megragadta a köte- let. Az első rántásra mely zen- gessel, hatalmasan megrezzent a legnagyobb harang, a Lupa, az aranyfarkas; széles szája még jobban kiszélesedett, majd meg- szűkülte, hogy újra kitáguljon; az érces harangnak egy hulláma mély zugástól követte, áthullám- zott a háztetők felett, beléolvadt a hajnali fuvallatba és elveszett a lapály és a tenger felett. És a harangütések egymást követ- ték, megújultak; a bronz szinte meglevencedett, olyan volt, mint egy haragos és szerelmes monst- rum, félelmetesen hol jobbra, — hol pedig balra ringatta magát, az egyik torony nyilástól a má- sikig, hogy szinte kiugrott az egyikken, kettős tompa hangot adva magából, amely állandóan zúgó visszhangban egymásba be- lefolyt, a szabályos ritmust hir-

telen megtörte és egyszerre gyor- sabb ütemben zengett, amíg har- monikus rezgésben, kristály tisz- ta csengéssel, ünnepélyesen meg- esendülve, szét nem olvadt. — Ott alant felébredtek a mezők a hangnak, a növekvő fénynek hullámaival, a ködök feloszladot- tak és amint eloszladtak, a hajnali napfény beárnyozta ö- ket. A lankák a vörösréz fényé- ben ragyogtak. És most újabb hang esendült fel: a Strega, a boszorkányharang csengése, re- kedten, de áthatóan, mint szü- külő vonítás egy vadállat dühös bömbölésével szemben. És újból új hang: fürge porolyütésekhez hasonló hangjával a Canterina, a "esalimadár", derűs, tiszta harangcsengésével, amely köny- nyedén, elevenen tovahullámzott és úgy zengett mint a jégeső a kristály kupolán. És végül a tá- voli toronyok felébredt harang- jainak visszhangjai: a vörös tor- nyu, cserfák között rejtőző S. Rocco campanile, az átfurt eu- korsüveghez hasonló Sa. Teresa, a S. Francesco campanile, a ko- lostori harangtorony... tiz, tizen- öt zengő ércajak küldte az ég felé változatos hangu, vidám és egészséges vasárnapi himnuszát, a napfényben tündöklő campana fölött.

Látni kellett azt a esontos, iz- mos síhedert, homlokán azzal a nagy, vöröses sebhelyével, amint pihegve, karjait hányva, vetve, belekapaszkodik a kötelekbe. — mint valami majom. Főlemelteti magát a Lupa hatalmas erejétől és felkuszik a kis loggiáig, hogy a két másik szörnyeteg tompa rezgése közt utolsót kongasson a Canterinával.

Ott fönt ő volt a király. Az uj- raébredő borostyán fiatal erővel kuszott fel a hullongó vakolatu ódon falakra, körülfonta a tető gerendáit, mint élő törzset; be- földte függöny gyanánt a vörö- ses téglákat apró, vörös, ragyogó zománcos lemezhez hasonló leve- leivel, lelógat a széles nyílások- ra, mint finom, vékony, csirázó folyondárok, körülfolyták a kis üst alaku vidám feeskéféseket, új és régi fészkeket, tele szerel- mesen csiesergő feeskékkel. — Biasec félkegyelműnek mond- ták, de ott fent király volt ő és poéta. A mikor a derűs ég ku- polája alatt virágos mezők illa- toztak és az Adria ragyogó nap- fényben csillogott s rajta a na- ranessárga vitorlák suhantak és az utcák munkától voltak vissz- hangosak, ő úgy állt ott fent a torony ormán, mint egy vad só- lyom. A mikor nem volt más dol- ga, egyik fülét a Lupának, ennek az ő szép és félelmetes vadjá- nak oldalába fektette, aki egy este oda sujtott az ő homlokára és sebet ütött rajta; olykor az újával megkopogtatta a haran- got és el-elhallgatta hosszan-csen- gő, édes, rezgő hangját. Mellette a Canterina, a csalimadár, ke- cesen ragyogott arabeszkjeivel, betűivel és Szent Antal dombor- művi képével. Beljebb a Strega, a boszorkány mutatta hatalmas hasát, amely hosszában megre- pedt, és tördeléses, zuzott szá- ját.

Ó, milyen fantasztikus ötlete-

ket, milyen tarka és bizarr álmo- kat ébresztett benne ez a három harang. Mily kőfői hangulatokat telve szenvedélyvel és vágygyal. És milyen szépen és bájosan e- melkedett ki ezekből a mély-hang hullámokból a lángoló déli nap- fényben Zolfina képe, majd pe- dig eltűnt esténkin, veesernyék idején, a mikor a Lupa mélabus és faradt hangja felhangzott és lassan elbágyadt, amíg csak vég- leg el nem halt.

Egy áprilisi délután találkoztak ott lent a margarétás lapá- lyon, Monna diófái között, mi- kor az égbolt opálos fényű volt felettük és nyugat felé violás fol- tok uszáltak az égen. Zolfina énekelve füvet kaszált a vemhes teheneknek; a tavasz illat má- mora a fejébe szállt, mint az ok- tóberi must szaga. — Egyszerre csak, amint lehajolt, mesztelen testéhez szorította szoknyáját — könnyedén, mintha csak a testét cirógatná s kéjesen lehuyta a szemét.

Biasec himbálódva jött feléje, sapkáját hátra tolva fején, egy bokrétaeska szegfüvel a füle föl- lött. Nem volt esunya legény a Biasec; nagy, fekete szeme volt, tele vad, borus szomorúsággal, és szeme foglyul ejtett, leigázott vad állatok buskomor szemére emlékeztetett, a hangjában pedig valami varázslatos, nem is em- beri mélység volt; változatok, gyöngédség és lágyság ismeret- len volt előtte, ott fent, a harang- jai között, ebben a nagy magá- nyosságban, a nagy napfényben, érces mélységű lett a hangja, a mely olykor hirtelen torokhang- gá változott.

— Ó, Zolfina, mit esinálsz?
— Szénát sarlózok Meechele koma tejelő tehenének. Szénát! — felelte a szőke leány, még mindig meghajolva, reszkető ke- bellekkel, amint a lesarlózott füvet összeszedte.

— Ó, Zolfina, érzed ezt a sza- got? Fönt állottam a campanile tetején és néztem a vitorlákat, a melyeket a szél a görög tenger felé hajtott. És te elmentél ott alattam és azt a nótát énekel- tetd:
Fiore d'erbette...
Elhallgatott, mert úgy érezte, hogy a torka hirtelen elszorul. Mindketten szóltanul állottak és hallgatták a diófák suttogását s a tenger távoli mormolását.

— Segítsék neked? — szólalt meg végre Biasec sápadtan és szintén lehajlott a földre, a hol az üde és dus vegetációban idege- sen, mohón és sóváron kereste a Zolfina kezét.

Két szép kis gyík siklott el a réten nyilsebesen és eltűntek a galagonya-sövényben.

Biasec karon fogta Zolfinát.
— Eressz el! — suttogta el- haló hangon a leány.
— Eressz el, Biasec! — De a fiu átölelte és Zolfina hagyta, hogy Biasec megesókolja, viszo- nozta is a csókját és azt mondá: — Nem, nem és odanyujtotta a fiunak az ajkát, azt a gyönyörű üde, vörös ajkát, amely olyan volt, mint egy bibor ijj.

A szerelmük vad volt és ez a vadság még egyre nőtt, egyre

nőtt, terjedt és a rét zold tenge- rében Zolfina vörös fejkendőjé- vel olyan volt, mint egy fakadó rózsza. Ó, milyen öröm volt ez- után a seregélyek esivogását hal- gatni az alacsony almafák, nas- polyafák és bubos loncok alatt; a rét sárga virágtengerében, mi- alatt a Szent Antal templomának Canterináj-a boldogan csengett- bongott, mint valami szerelmes rigó.

De egy reggel, a mikor Biasec a kútnál egy bokréta frissen sze- dett ibolyával várta Zolfinát, az nem jött, mert feketé himlős láz- zal ágynak esett.

Szegény Biasec, amikor ezt megtudta, úgy érezte, megder- med a vére, és még jobban tá- molygott és szédült, mint azon az éjszakán, a mikor a Lupa meg- sebezte homlokán. És mégis fel kellett mennie a harangtorony- ba, ki kellett nyujtania a karjait és huzni a harang kötelét, neki, most, a mikor a szive kétségbe- eséssel volt tele, neki, a virág- vasárnap boldog zajában, a nap csodálatos derűs ragyogásában, az olajfalombok kifüggesztett szőnyegek és zászlódíszek közé- pette, a tömjénillatban, éneklé- sek és fohászok közben, mialatt az ő szegény szőke Zolfinája, ki tudja, mit szenved, — ő, Vergine benedetta, ki tudja, mit szen- ved.

Félelemmel és aggodással teli napok következtek. A mi- kor besötétedett, ott kóbo- rolt a beteg Zolfina há- zatáján, mint sakál a temető kö- rül; meg-megállt a szoba kivilá- gitott ablaka előtt, sirástól meg- dagadt szemmel nézte az üve- gekre vetődő, el-eltűnő árnyakat, idegesen hallgatta a kiszűrődő hangokat és kezét a fájdalomtól remegő mellére szorította, majd megint szinte magánkívül kö- rüljárta a házat, vagy menedé- ket keresve felmászott a logget- tába. Ott fent, az éjszaka hosz- zu, végnélküli óráiban, mozdul- tlan harangjai mellett végig- nyulva fektött a hatalmas geren- dákön, a halottnál is sápadtab- ban; lent, a holdfényes csendes utcákon egy lélek sem járt; a tenger szomorúan fehérlett a messzeségben, egyhangu mormo- lással rohantak a hullámok az elhagyott partra; fölötte a ko- mor égbolt.

Biasec lement, hogy megnéze szegény halottját. Kábultan, üve- ges szemekkel nézte a ravatalt, amely frissen szedett virágokkal volt borítva és amelyek között ott fektött a fehér, tiszta fátyol alatt, a halott, már feloszlásnak indult ifju teste. Pár pillanatig nézte, szinte kábultan a tömeg- ben elvegyülve; majd elrohant, visszament az odújába, felmá- szott a falépcsőkön, megragadta a Canterina harangkötelét, hur- kot kötött belé, a fejét beleszo- ritotta és elengedte magát az ür fölött...

A felakasztott Biasec meg-meg- rándult és a nagypénteki ájtatos esőndben a Caterina hirtelen ötöt vagy hatot kongott, ezüstös csengéssel, derűsen, az életöröm hangján, és elriasztotta, a nap- fénybe üzte, ki a tető alól a fees- kerajt.

Minde...
az álmo...
csenyi r...
-csak ál...
A gár...
kott, ré...
Gárdistá...
az örege...
nevezni...
öreg haj...
testörzö...
Terézián...
völt ez...
kora me...
A medál...
akasztott...
fiókba es...
rendnek...
egész éle...
Ha lát...
a házatá...
Mostaná...
minden f...
elhagyat...
kuria, an...
is könny...
dele a n...
többi szá...
A kerítés...
ki-be, és...
ilyen po...
nek és c...
nak száll...
nem ritk...
riban a k...
resztelők...
Ezért vó...
dista, ho...
tartott...
De ha...
tának a...
tatok vo...
lakott a...
szobában...
mint egy...
vékonylá...
és két m...
női arcké...
alatt a...
Ki tudná...
volt az a...
tárus, va...
kik embe...
keresték...
sem tud...
pontosan...
re festett...
csunya?...
ben, mid...
másféle...
ánynak...
sabb szül...
tor megö...
kat...
A gárd...
képről, so...
ságonan...
röl, lehoz...
embernyi...
Martin B...
vatos fes...
A jólelkü...
esővalta...
a marcon...
szines ölt...
megfakult...
színe, ám...
fakó öltö...
hogy eső...
mai gárdi...
a kardon...
a kapeso...
könyv is...
ban. Bess...
ran kérte...
dista sem...
volna me...
óta nem...
a képet...
Ott állt...
és mert

Luzsányi

Mária Terézia királynő öfelsége
gárdistahadnagyának karácsonya

IRTA: DIPLOMATA

Mindenkinek van karácsonyi története; akinek nincsen, az álmodik. Nekem is van karácsonyi mesém, lehet, hogy én is csak álmodtam.

A gárdista a falu végén lakott, régi nemesi udvarházban. Gárdistának hívta az egész világ az öregot, hát mi is így fogjuk nevezni. A legenda szerint az öreg hajdanában, a szép időkben testőrző hadnagya volt Mária Teréziának. Tömeges idők előtt volt ez. Az öregnek volt egy akkora medálája, mint egy tányér. A medáliát ünnepnap a mellére akasztotta, hétköznap az asztaliókba esukta, — ennek az érdemrendnek a társaságában töltötte egész életét.

Ha láttátok volna a házat és a házatáját, mosolyogtatok volna. Mostanában minden felüvén, és minden falu közepén van egy ily elhagyatott, kidőlt-bedőlt nemesi kuria, amelyiknek száraz időben is könnyezik mohos zsindegyedele a nedvességtől, amit az év többi szakában magában sziv. — A kerítésen borzas komondor jár ki-be, és a fák is elszáradnak az ilyen porta körül: megfeketednek és csupán a varjaknak adnak szállást. Manapság, mondok nem ritka az ilyen ház, de akkoriban a kuriákon névnapok s keresztelők tartattak télen-nyáron. Ezért volt esodálni való a gárdista, hogy ő semmiféle tort nem tartott.

De ha láttátok volna a gárdistának a háza belsejét, sajnálkozhatok volna. Csupán egy szobát lakott a nagy házból, abban a szobában sem volt más butor, — mint egy medvebőrös ágy, egy vékonylábu rokokó íróasztalka és két merev hátú szék. A falon női arekép függött. És az arekép alatt a gárdista görbe kardja. Ki tudná megmondani, hogy ki volt az arekép eredetije? A nó-tárius, vagy a kálvinista pap, a kik emberszeretéből olykor felkeresték a gárdistát, tán még azt sem tudták volna megmondani pontosan, hogy szép volt-e a képre festett női alak, avagy pedig csunya? Azonkívül abban az időben, midőn az arekép készült, másféle divat járta. Pásztor leányoknak öltözködtek a legmagasabb születésű hölgyek, ha a piktor megörökíteni akarta bájait.

A gárdista sohasem beszélt a képről, sohasem nézegette, ha tulajdonos elmerengett a mult időről, lehozatta a padlásról azt az embernyi olajfestményt, amit a Martin Blazek, az akkoriban divatos festőművész festett róla. A jólelkű kálvinista pap házáig esóválta a fejét, valahányszor a marcona, cefpos óriást látta színes öltözetében. A képen már megfakult a paszomántok arany-színe, ám a gárdista a poros és fakó öltözetben is olyan volt, — hogy esóppet sem hasonlított a mai gárdistához. A képen balját a kardon tartja, míg a jobbában a kapesos könyvet fogja. Az a könyv is meg volt az íróasztalában. Bessenyei irta. A pap gyakran kérte a könyvet, ám a gárdista semmi kincsért sem vált volna meg tőle, bár ő maga azóta nem olvasta, amióta Blazek a képet megfestette.

Ott élt az öreg a falu végén, és mert télen és nyáron egész-

séges volt, egyforma tempóban éldegélt, haja se nem szürkült jobban, se nem zöldült a fekete-ségtől, magányosan töltvén napjait, amely magányosságot a vasárnapi templomjárás szakította meg, — falusi szokás szerint — esendes bolondnak tartották. — Későn járó vásárosok világosságot láttak járnai a szobákban, és hogy végezetül a ház egészen kísérteties hirbe keveredett, annak maga a gárdista volt az oka. De ő sem akkor, sem korábban nem sokat törődött az emberekkel, — vasárnaponként szentelt igékkal szivta teli a lelkét és hogy nevezetesebb jótéményt nem gyakorolt, annak bizonyosan nem a fukarsága volt az oka, — nyugodtan élhetett hát. De ha a ház mégis boszorkányos hirbejutott: arról valóban a gárdista tehetett. Ennek a történetét mondom el.

Havas karácsony este volt és a gárdista egyedül volt otthon. Még vén szolgálója is, akit épen olyan rövid katonai vezényszavakkal szokott kormányozni, — mint egykor katonáinak, elkéredkedett erre az estére. Elment a szomszéd faluba, ahol valami ágról-hegyről való rokonai laktak. A vén gárdista besötétedés-kor meggyújtotta a lámpát és a kályhába tüzet akart rakni. Igen ám, de a haszontalan szolgáló a sietében elfelejtett gyújtószert készíteni a szobába. A gárdista azt gondolta, hogy a konyhában bizonyosan talál száraz fát, ezért vette a konyha kulcsot és kilépett a szobából. Amint a tornácra lépett, a szél egy marék havat dobott a szemébe, sőt beleragadt szürke copfjába és azt keményen megtépázta. Olyan váratlan volt a szélroham, hogy a gárdista megtántorodott. De nemcsak megtántorodott, hanem a kézilámpát is kiejtette a kezéből. A lámpás darabokra tört a tornác kocka kövein és az ajtó a háta mögött nagy durranással becsapódott. A gárdista kemény legény volt, nem ijedt meg akármilyen időjárástól, de most mégis tétozások voltak a lépteit, a mint a hosszú, sötét tornác vé-gigbotorkált. A szél bömbölt az udvarház körül és a magányos, fagyos fák jajgatva esapkodták össze galyaikat. A hó szinte darabokban szakadt a fekete magasságból és a gárdista megbánta, hogy otthagya lámpavilágos szobáját. Ám vissza nem fordulhatott.

Vissza nem fordulhatott volna akkor sem, ha éhes farkasok várták volna a ház végén, ahol a konyha volt. A vén katonák bogarasak és feljebbvalójuknak még akkor is tisztelegnek, ha az már a tulvilági mezőségekre költözött. A gárdista tehát végigment a tornácra, lement a lépcsőn, a konyha ajtajáig. — Nagynehezen megtalálta a zárat, beleillesztette a kulcsot és próbálta kinyitni az ajtót. Az ajtó nem nyílt ki. "Mit csinált az a bolond teremtes az ajtóval?" — dörmögte a gárdista hasztalan kísérletezés közben. Nem volt más mód, mint az udvaron álló boglyából venni tüzelőt. A gárdista arra is vállalkozott. Az udvaron térdig érő hó volt és a gémeskut elszabadult ostora félelmetesen lengett a szélben, mint

egy hadakozó, esapkodó kar. — A boglya a kut mellett volt és a gárdistának vigyázni kellett arra, hogy meg ne esapja a kutyasajt. A boglya földve volt hóval. A gárdista alulról próbálta a fahasábokat kihuzni.

De alig huzott ki pár hasábot, a boglya nagy robajjal összedült. Jó szerenese, hogy a gárdista félreugrott és így nem tetette maga alá a lehulló fa. — Hanem a boglya fának most már vége, reggelre akkora hó esik a fára, hogy azt többé boglyába nem rakja senki emberfia. Meg aztán miesoda pogány napszamos dolgoznék karácsony napján? A gárdista tehát jogos elkeseredéssel cipelte be ölébe a farakást.

Mikor a tornácra ért, haragszót hallott. A szél foszlányokra tépte a haragszót és ezek a foszlányok jutottak csupán a gárdista fülébe. Ő azonban mégis megtudta belőlük, hogy karácsony estéjére harangoznak. — Mint vallásos ember, nem boszszankodott tovább. Egy pillanatra Betlehembe szállottak a gondolatai, hogy aztán a tűzrakással kezdjen vesződni. A vizes is volt, nem akart égni. Csak sustorgott, pattogott, alul égett, felül sirt, mint az özvegyasszony.

Ahogy ott térdepelne az öreg a kályha előtt és szítaná a tüzet, egyszerre úgy rémlett neki, — mintha halk kopogtatást hallana az ajtón. De a kopogtatás után nem nyílt meg az ajtó.

A gárdista tovább szitotta a tüzet. Most meg mintha az ablakon kopogtatna valami gyenge kéz, gyermek keze, vagy madár szárnya. A gárdista az ablak felé fordult, onnan csak a vakfekte éjszaka bámult be rája. Tovább mesterkedett a kályha előtt. A fa nem akart lángra lobbanni. Egyszer aztán lépéseket is hallott.

De nem az udvar felől, hanem a ház belsejéből, az esztendő-óta bezárt ajtó felől. A gárdista abban hagyta a tűzrakást és féltérde emelkedve figyelt. A lépések közeledtek. Közeledtek egészen az ajtóig, aztán ujra eltávoztak. Más talán nem is gondolta volna, hogy egerek szaladgálnak az elhagyott szobákban, de a gárdista már ismerte az egér nesztét. Éjszakánként álmából felriadva sokszor bolonddátette már e huncut kis egér, — midőn a gárdista fringáját megragadva a bezárt ajtókat felnyitotta és a tolvajokat üldözni akarta. A kőszá világosságot ily esetekben látták az országút éjjeli utasai. Ám most másféle volt a zaj. Világosan hallotta, hogy valaki lépeget a szomszéd szobában; gyermek vagy nő. A lépések elhangzottak.

A gárdista ott hagyta a hideg kályhát és leült a szoba közepére, azon merev hátú székeknek egyikére, amelyek butorzatát alkották. Leült és rákönyökölt az íróasztalára. A fejét tenyerébe hajtotta és várt. A lépések nem közeledtek, de a gárdista nem is várta őket többé. Más valami kopogott az ajtón, az ablakon, más járt a bezárt ajtók mögött, ami most már ufát talált a szobába; az emlékezés.

A gárdista lassan kihuzta az íróasztal fiókját és kivette a se-lyemdarabokba takart medalliont

belőle. A tükörhöz lépett, (elfeledtem tán, hogy különös, rózsaszínű asszonyi budoárnak díszére való velencei tükör volt a gárdista szobájában és mellére tűzte a medalliont. Egy percig megszemlélte önmagát. Rövid és szürke bajusza hegyes volt és szélből felborzalt szürke copfját lesimitotta a két tenyerével. — Ráncos, megfeketedett arcáról el-tűnt végképen az ifjuság, csupán a szigorúság, harag és a gyűlöletes vénség lakott ott.

De most mintha kisimultak volna a barna ráncok és bizonyos megindultság jelentkezett a mélyen ülő szürke szempárban. A gárdista megfordult és azon női arekép felé tartott, amely a fringája fölött a falon függött. Levette az areképet a falról és kabátja ujjával letörülte poros üvegjét, majd az íróasztalra helyezte és sokáig elmélázva nézte. Ha a pap látta volna e pillanatban a képet a lámpa világosságánál, mintegy megelevenedtetve a gárdista lelke tekintetének tüzeiben, — tán megismerte volna. Más tanult ember is bizonyosan megismerte volna. Egy nagyszerű, szőke asszony, hattyunyakú, habvállu és élveteg ajku volt a képre festve, amelyet a gárdista esodálkozó lelkesedéssel nézett eme havas karácsony-éjjel.

Hogy ezt a képet nem Martin Blazek festette, az bizonyos volt, mert hiányzott róla a művész kedves színe, az ultramarin-kék, a mely szint más híján a művész gyakran az emberi areokra is ráfestett; de ha Martin B. csupán kedves színével vont a volna be az asszonyi areot, a gárdista tekintetének lelkesége nem esőkent volna akkor sem. Az élveteg ajkak mosolyogtak, mosolygott a szőke haj, mosolygott a nagy, világoskék szempár, mosolygott az egész asszony és a gárdista ebben a mosolygásban elfeledte a jéghideg szobát.

Szíve hangosabban vert és csaknem megittasult emlékeitől.

Egyszerre letérdepelt a kép elé, — de a kép keretei akkorra eltűntek. Eltűnt a rokokó íróasztal és a boltzatos, fehérre meszelt szoba. Lilaszínű köd lebegett a gárdista lezárt szeme előtt... Egyszerre kopogtattak az ablakon. A gárdista felnyitotta a szemét. A kép az asztalon volt, de valami különös világosság volt a szobában, ami az ablakon sugárzott be. Az ablakhoz lépett.

Színes lámpásokat látott, a színes lámpásokat fényes öltözetű vitézek tartották kezükben. A vitézek egy fehér paripát álltak körül. A fehér paripán ült a királynő. Arany koronája sugárzott szőke fejről és kék szemével benézett az ablakon. Így szólt:

— Hadnagyom, Luzsányi gárdista-hadnagyom, eljöttem hozzád látogatába.

A gárdista kisietett a házból és lesegítette a királynőt lováról. Hosszu hermelines köpenye a havat söpörte a királynőnek, amint a házba ment. A vitézek egyszerre elszedtek, pedig a gárdista szeretett volna köztük szót váltani. Megismerte köztük a méla Bessenyeit is. A királynő (Folytatás a 4-ik oldalon.)

A tisztességes emberek

IRTA: THURY ZOLTÁN.

VALAMI különösöt gondoltam, — mondta egy fiatal ember a másikkal s mosolygott. Olyanformán azonban, hogy elgondolkozott amellet s látszott a szemén, hogy nem mulatságos az, amit különösnek mondott. Éppen csak vértette magát a mosolygással az ellen, hogy a másik esetleg kineveti. — Gyere, neked mondom el először. — Elhúzódtak. Aki még a teremben volt, nem igen figyelt rájuk. Kártyáztak egy asztal körül, a mire a tömegben át csak fölágaskodva lehetett belátni, nagy pénzben; a fal mellett a széles bórdiványokra némelyek a lábukat is fölrakták és halkán beszélgettek; másfelé indulatos szóváltás hallzott; egy asztal fölött két emberfej borult, mintha rövidlátók lettek volna, bámulták a sakktáblát; mellettük fakó képű, kiéhezett formájú ember egy virsziniavéget rágyva, révedezve, nem igen nagy figyelemmel nézte a játékokat; a terem közepén pedig billiárdgolyók kocogtak s a szörnyű füstből kiválva, meg újra elveszve benne, emberek kerülgették az asztalt. A két fiatal ember behúzódott egy sarokba s az, aki valami különösöt gondolt, beszélni kezdett.

— Hogy ez a népség itt nagyon is vegyes, azt magad is látod. Nem gondolkozom valami bolond arisztokratikusan, hanem rosszul érzem magamat ebben a társaságban. Ahogy így körül nézek, nemcsak hogy egyikhez se köt semmi, hanem mindenkitől elriaszt valami. Vagy én ismerem valami fekélyt rajtuk, vagy mások beszélnek efféleről. És olyan mosolyogva, annyira tréfába véve a fogatkozásokat, ami jellemző a morális felfogásra, ami ebben a büdösségben dühöng. Ebben a lokalitásban derülten tárgyalják le például azt, hogy valaki közülünk lopott. Kezet fognak az illetővel s míg magukban mosolyogva mondják, hogy: tolvaj, tolvaj, — leülnek vele szemben az asztal mellé kártyázni. Van itt író például, akinek soha egy eredeti gondolata nem volt — innen is, onnan is elesen valamit — s megbámult alak. Rettenetes az, hogy a bohémekben nincs becsület. Ugy általában tudniillik... Én Istenem, az, hogy az ember küzd a mindennapi kenyérért, nem ok még arra, hogy hátat fordítson a tisztességnek. Rosszul érzem magam itt. Nincs bennem semmi abból a einizmusból, ahogy itt felfogják az igazmondást, meg egyéb kellemetlenséget, amivel az embernek meggyűlik néha a baja. Az lenne a természetes, ha be se tenném ide a lábamat. Azonban társaság nélkül se tudok élni. Valakire, akárkire szüksége van az embernek, hogy szót váltson vele. Egyedül nagyon is egyedül vagyok. A multkoriban például megessett velem az, hogy ültem a korcsmában ebéd után és sehogy se tudtam fölkelni az asztal mellől. Mit csináljak, hova menjek, ha bezárul mögöttem a vendéglő ajtaja? Idegenkedtem attól, hogy az utcára menjek s aztán körülbámljak, hogy merre is induljak meg hát. Nem vár senki. Hát elkezdtem

diskurálni egy uri emberrel, akire máskülönben nem tudok undorodás nélkül nézni. Rávittem a szükség. A társaság után érzett vágyakozás. Ez az ember, — mondják — mielőtt megnősült, az anyósának volt a szeretője. A házasság csak arra való volt, hogy az öreg asszony mindig maga mellett tudja a legényt. Társaság nélkül tehát nem lehet megélni. Azonban mi áll utjában annak, hogy az ember egy, az igényeinek megfelelő társaságot hozzon össze? A tisztességes embereket... Ez az, amire gondoltam... A másik ember mosolygott. — Nagy arrogancia.

A fiatalember megütöközve nézett reá.

— Miért? Hát például te nem szivesebben jönnél el hetenkint egyszer-kétszer ilyen társaságba, mint ide, a sokadalomba? Kevesen lennénk. Szigorúan összeválogatott kis csoport, amiben azonban egy se akadna kivetni való. Mégis csak jó az, ha az ember tudja, hogy kivel ül egy asztal mellett. Annyi ember között mindenféle akad, de a mi kis társaságunkban csak becsületes emberek volnának. Egy kis sziget volnánk az óceánban. S megközelíthetetlenek. Szegények, de korrektek, fanatikusan tisztességesek... Ha egy kéz átnyulna az asztalon a boros palackért, tudnám, hogy tiszta...

A másik kedvetlenül dunyogott.

— Jó, jó...

— Nem tetszik neked a gon-

dolat?

— Nem.

— Miért? Pedig — lásd — azt hittem, hogy ha valaki, hát te lelkesedni fogsz érte. Egy kis titkos, — semmiféle hivatalos jelleget nem fitogtató, barátságos liga, asztaltársaság, valami kis korcsma külön szobájában... Nem volna kellemes? Egy kis felüdülés, megkönnyebbülés az után, ahogy megmenterreg az ember a közönséges életben, mindenféle piszokban, amiben elvégre meg kellene fordulni ezután is, mivelhogy a mi szegény kis kompániánkban nem volnának se kiadók, se megrendelők, se pöfögő mecenások. Ha ezeket bebocsátanók, egyszerre vége lenne az egésznek. Megváltoznék a karaktere...

— Hát aztán hol a biztosíték arra a nagy tisztességre, amit vársz a szemelgetésből s ami egyébként egy kicsit unalmas is lehet.

— De megnyugtató.

— Honnan tudod, hogy csupa olyan becsületes ember kerülne össze, akinek alkalmá is volt már arra, hogy válogasson a becsület és a becsületesség között. Akit nemcsak a félelem tartott meg ez ideig a becsület útján. Mert hát, én Istenem, az ember egyáltalában csak azért nem lop, mert azt, amit ellopni érdemes, vigyazza a rendőr, vigyazza a gazda, a szomszéd, az egész érdekközösség. S aki nem lop, az csak igen kis részben becsületes ember, nagyjában csak gyáva.

Luzsányi

(Folytatás a 3-ik oldalról.)
a szobába lépett és azt mondta:

— Juj, be hideg van itt.

— Vizes a fa, nem akar gyuladni, — felelt a gárdista.

— Nálam is ilyen hideg volt?

— Mondá szemrehányólag a királynő. — Nálam jó dolgod volt. Ha senki más nem tudta eltalálni a gondolatodat, eltaláltam én.

— Főlséges királynőm, bocssás meg, hogy megvénültem, — te ellenben ifjú maradtál, mint egy rózsza. Még ma is te lehetnél a legszebb mosónő a lerchenfeldi vámtól a schönbrunni kertekig.

— Ó, de neveletlen lettél, Luzsányi. Azelőtt azt mondtad társaidal együtt, hogy én vagyok a birodalom legszebb asszonya.

— Megvénültek a mosónők, Luzsányi.

— Én vénültem meg, királynő. Szép ruhámat megette a moly, a kardomat a rozsdá, pajkos kedvetem a vénység. Jársz-e még gárdistáiddal a mödlingi pünkösdi ünnepélyre, ahol parasztleának öltözve állították a gárdistáiddal valcereltél? Fújják-e még a kürtöt a vadászlegények a schönbrunni vadaskertekben, a hol a szarvasokat és őzeket pásztorleánykának öltözve üztet pásztorinak öltözött hűséges gárdistáidtól követe? És a burgbéli bálokban ropják-e még a palotás-táncot a daliás testőrök a hercegasszonyokkal? Szoktál-e még gitározni, királynőm, a kastély nyitott ablakában, míg a szép-

hangu Luzsányi énekek kíséretében odalenn a virágos kerti lugasban? A carouselnek sem hallom hírére, hol a legjobb lovasnak melledről virágot adtál. Várod-e még a diadalmas tábornokokat a Burg északi erkélyén győztes csaták után, hogy a hadvezért méltóan megjutalmazd?

A királynő kezét a gárdista szájára tette:

— Csitt! Még csak azt sem szabad ismernie senkinek, hogy éjszaka nálad jártam. — Szólt és kisuhant a szobából. A gárdista utána kapott, de az üres levegőt markolta. Megdörzsölte a szemét. Jéghideg levegő ömlött be a nyitott ajtón. A havas fergeteg zúgótt odakünn. A szél valami ének foszlányait hozta idáig. A betlehemesek énekeltek valahol a falu végén.

A gárdista a képet kereste. A kép összetörve hevert a szoba közepén. És egy nagy folt volt az egész kép. Vizes eszmasarkával a felismerhetetlenségig összetaposta, midőn álmából felébredve, felugrott és az álomlátománnyal futott.

Becsukta az ajtót és eloltotta a lámpást. Vak sötétség lett a jéghideg szobában.

Másnap történt, hogy a gárdistát felakasztva találták a szobájában.

Most már a pap is, a jegyző is, megnyugodtak abban, hogy boldog volt öreg barátjuk.

A háznak pedig kisérteties híre így keletkezett.

Hát hogyan válogatod ki az óvatóságok közül a becsületeseket?

— Az érzésemmel, az ösztönömmel, meg a tieddel, a mindnyájunkéval. Annak, aki csak gyáva, hiányzik a szeméből a nézésnek az a bátorsága, ami benne van például a te szemeidben. Az ilyen szembe belenézni jólesik, eltelik az ember bizalommal. S tiz ilyen megbízható szempár egy asztal körül, hogy az ember senkire se gyanakszik...

— Az órádat félted?

— Nem, magamat. Tiszta akarok lenni, s bemocskol, magamot elidegenít az érintkezés is az olyan elemmel, ami nem kedvemre való. Semmim sincs, nem vagyok genie, a talentumom se valami tulságos, hát legalább azt az értéket akarom nagyra nevelni magamban, hogy becsületesen éltem becsületes emberek között. Ilyenformán aztán el tudom képzelni azt, hogy az ember mosolyogva hal meg.

— Csak azért?

— Az élet is más. Derűsebb.

— S hol a próba? Végre is, ha az aranynak ki kell állni a próbát, a te embereidet is alá kellene vetni valami kísértésnek. A bizalomnak anélkül semmi alapja nincs. A szem, ahogy mondd? Hátha hállyog borul a szememre, már nem vagyok neked elég becsületes ember? Ámbár...

A fiatal ember körül nézett, gondolkodott s kissé kedvetlenül felelt:

— Gondolkoztam a próbán is. Nem is próbán, mert hiszen én bizonyos lennék a dolgomban. Hanem tegyük föl, hogy van egy sorsjegyem s én lenn vagyok Lovranában, vagy másutt, hiszen ez mindegy, s a kezembe akad egy ujság s olvasom, hogy nyertem negyvenezer forintot. Nem jöhetek haza. Beadósodtam a hotelben, innen várom a pénzt. De hát most már van magamnak is, csak éppen egy megbízható emberre van szükségem, akinek elküldjem a sorsjegyet s aki kezeimhez juttatja a pénzt. Hát ugyan kinek küldeném itt, mondd? Kire bízhatnám rá, úgy, hogy én odalenn ne remegjek a pénzemért? Éppen csak hogy megértsd azt, hogy mi az, amire én gondoltam, azért hozom fel ezt a példát. Ha tudniillik megcsinálnám az én társaságomat, annak küldeném el benne a sorsjegyemet, akinek éppen eszembe jutna a neve. Akármelyiknek. S aztán a jobb fülmeről ráfordulnék a bal fülemre s boldog nyugalomban horkolnék tovább. Például neked küldeném, ámbár te itt vagy társaság nélkül is...

A másik ember elgondolkozva nézett reá s lassan, vontatottan kérdezte:

— Nekem?

— Neked.

Hallgattak s végre is az, akinek a címére majd elindul a sorsjegy, egy kis, ő maga előtt is nevétséges szorongással, aggodalmasan egyezett be a dologba.

— Hát jó, hanem ne a házbérnegyed idején. Ilyenkor semmiféle jótállást nem vállalhatok. Ha az embert nagyon szorongatják, elkölesönöz a negyvenezerből pár száz forintot. Nem gondolod?

Két hét múlva, egy szép őszi nap délutánján, megérkezett Marianne, husz nagy bövönddel és negyven kalap-skatulyával, ezentúl két selyem-pincessel, ami az időben fölötté divatos dolog volt. A szép asszony még mindig szép asszony volt, csupa üdőség, okosság és hidegség, és Kazmer meglegegedéssel állapíthatta meg, hogy a csapda fölötté alkalmas rá, hogy a vadat magához csalogassa.

V.

egész ország azon mullasson! Ez nem méltó egy Bogdányhoz és nem járja olyan család-dal szemben, amely már Árpád idején is agarral vadászta a nyulat. De térjünk vissza a tárgyra. A Balsai-firk látva, hogy az idő kitisztul, faggatni kezdtek a családöt, hogy ugyan milyen tervet eszelt ki, de abból ugyan ravasz mosolyokon kívül egyebet nem lehetett kialsni. Nem is negatták hát nagyon: ha ő főzi a levest, hát ő is eszi majd meg.

— 84 —

Megölelte az öreget és megcsókolta a sár-ga bajuszát.

Kázmér kihuzta magát. — Igazad van, — így szólott és azt érezte, hogy melege van a dolmányában.

Teljesen Mariannera hagyta a dolgot, jobb prókátort pénzen sem kaphatna.

A szép asszony ösmerte azt a közmondást, hogy az ember többnyire olyan szekér után szalad, amelyik nem veszi föl. Különösen áll ez olyan kocsirol, amelyet asszonyok hajtanak. Ő tehát bizony nem ment Bogdány után, nem is igen érdeklődött iránta. Heteken át mindössze amyi volt az érintkezésük, hogy Balázs megemelte előtte a kalapját, ő meg biccentett reá a fejével.

Kázmér föl nem tudta fogni észszel, hogyan fejlődhetik ki ebből valami? Ő az asszonyokat a hatvanas évek novellái alapján démonoknak képzelte, akik kibontják a szegény ifju előtt a hajukat, kárhuzatos tekintet vetnek reá, s azzal a szegény áldozat rohan a pusztulásba. Marianne ezzel ellentétben csöndesen várt az alkalomra. Természetétől fogva igen okos, tudásában a ravaszságig menő asszony volt, azonban érezte, hogy az ilyen genre-t a legkevesebb férfi kedveli: a nőket egyszerűeknek, tapasztalanoknak szeretjük látni. 'Az ugynevezett

Ez nem volt igaz, de Balázs hín ember volt és hihetetlenül érzékeny, ha férfias tulajdonságairól volt szó. — Ki mondta ezt önnek? — fortyant föl kipirulva. — En majd bebizonyítom az illetők az ellenkezőt! Klarika nevetett és továbbabsuhant egy ifjú táncos karján. Balázs bosszankodva pödörte a bajuszát. Férfiak között is mindig ügyelt rá, hogy bátornak, sőt vakmerőnek tartsák, még nagyobb súlyt helyezett rá, hogy ezt hölgyek

— Azt hallottam, hogy maga csak mutatja a bátor legényt, de alapjában ugy ügyel a becses egészségére, mint az uzorás a pénzest ladaja kulcsára. Csak azt akartam kifizetészn, igaz-e?

De Balázst érdekelte a dolog. Vajjon miért kérdezi a Balsai kisasszony, hogy kedves-e az élete? Amikor a tánc véget ért, faggatni kezdte Klarikát, hogy ugyan miért tudakozódott a lélektől? Am a leány nem felelt, s most ő tért ki a válaszá elől: — Nem folytatta ezt a tárgyat, haragudott magára, hogy egyáltalában szoba hozta. A szünet ugys véget ért, tánc következett és Klarikát körülfigták a fiatalemberek.

— 88 —

vel Bogdány Balázs s mi less az életével: az vallomás-számba mehetne. Nem folytatta ezt a tárgyat, haragudott magára, hogy egyáltalában szoba hozta. A szünet ugys véget ért, tánc következett és Klarikát körülfigták a fiatalemberek.

— 85 —

aszpáziai karakter rég lejártá magát s egy okos ember, amilyen Bogdány, éppen nem fog vonzani. De a kilányos, ugynevezett pipiskés modor sem fog reá hatni, hiszen nyilvánvaló volt, hogy Marianne nem most került ki a zárdából. Éppen azért az asszony, előtt a leghelyesebbnek látszott, ha mentől természetesebben viselkedik és sém többnek, sem kevesebbnek nem akár látszani, mint ami.

Bogdány Balázs, aki Marianne fénykorában még diák volt Pesten s csak futólagosan ösmerte az asszonyt, csakhamar megállapította magában, hogy azok a regények, amelyeket a szép özvegy veszedelmes voltárol hallott, inkább fantázia termékei s nyilván könnyü fajsulyu emberektől erednek. Ő bizony nem tapasztalta, hogy a szép asszony valami félelmetes lett volna s ha igen, eléggé benőtt már a fejelágya, hogy vigyázni tudjon a bőrere.

De egy nap aztán Balázs levelet kapott, amely fölszólította harcias Kedvét.

VI.

Az egész Balsai-kurián egy lélek volt, aki tudta, mi célból hagyta oda Marianne a Tuchlaubent.

A bécsi asszony

IRTA: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ,

I.
O az édes! Ó az édes, az édes bécsi asszony, ottan ült a yillamoson, a naptól átfült padon boldogan és kövérkésen, rózsaszínű és porcellánfehér arc-csal, mint egy jól táplált angyal. A ruhája gyengéden sárga. Használta a drága, olajszerű bor sárgaságához, amelyet vízzel elegyitettek. Erről a nőről meg lehet állapítani, hogy félénk, gonosz és illedelmes. Nem szereti a sportot, inkább hever a diványon s délelőtt a cukrászdában lakik jól nehéz, aranyárga krémleppenyvel és szereti a buja ételeket, a tejfölben főtt karfiolt, a mazsolaszőlőt és a csokoládét. Ebben a boldog eleganciában, a jólét ragyogásában komikus mostan, kisleányos és esábitó s arca is majdnem cukros és tejes. Csak a kalap emeli fel a fejét, mégis látni, hogy imádatos testét enyhe hájak párnázzák, a melyek szinte a toalettjéhez, az eleganciájához, polgári szépségéhez tartoznak.

Az asszonyt egy fiatal ember nézte. Egy fekete, sápadt, magyar fiatal ember. Fölényesen, de éhesen, mint egy nemes ragadozó. Reászögezte a szemét. A nyakkenőjéből kiágaskodott egy arany kigyófej, amelynek gyémántból volt a szeme. Ezzel a gyémánttal és a fekete, tüzes szemével hipnotizálta az asszonyt.

A Rákóczy-térnél még fanyalognak mondta magában:

— Családanya.

Később azonban az asszony türelmetlenkedni kezdett, izgett-mozgott a helyén, fájt neki a két ragadozó — a kigyó és a férfi — tekintete. Mintha megkareolta volna a gyémántszög és a szem tüze. Csiklandozó bizsergés futott át rajta s a szája valami különös siró és nevető grimacsrá torzult. Ekkor az Andrásy-utnált voltak. Ábel boldogan állapította meg:

— Fin de siècle.

A nyugati pályaudvarnál pedig már mosolygott. Ábel, a diadala biztos érzésében ezt mondta magának:

— Az enyém!

Mindketten leszálltak. Az asszony csendesen, óvatosan ment tovább. Ábel követte.

A Váci-utcában már egymás mellett mentek. Ábel halkán és kedvesen beszélt neki s az asszony nézte a cipője orrát.

II.

Ezt a kalandot egy hónapra rá mesélte el nekem Ábel, mikor fellekerest a lakáson. Az ügy, úgy látszik, megviselte. Lesóványodott. Nagy, hullámos fekete haja szürkés reflexeket vetett az arcára.

— De hiszen te egészen belebetegedtél — mondtam mosolyogva neki.

— Ah, — sóhajtott Ábel, — mindenki beteg, aki szőke nőbe szerelmes. A szőkében van valami betegség, valami természetellenes, valami a holdfényből. — És mindig erős, heves, brutális napsütésre gondolok, ha fekete nőket látok. Ezek az egészségesek, a jóétvágyúak, akik meggyötrennek és boldogítanak. De

a szőkek, ezek, akik árnyai csak a fekete nőknek, a szőkek, mégis csak ők értenek a csókhoz, az elfinomult csók művészetéhez, a csók rettenetes skálájához.

— Boldog ember.

— Most végre dülőre jutott a dolog — mondta. Az asszony egy hét múlva az enyém. Csak egy szivességre akarok kérni.

— Izléstelen dolog, de mit tegyek? Ez a város olyan indiszkkrét. Mindenki megbízhatatlan. Engedd át nekem a lakásodat.

A lakásom egyszerűen és izléstelen volt berendezve. Kedves és kényelmes butorok nyújtózkodtak benne. A kapualja csendes volt, a cseléd megbízható, a házmester jómodoru s az egész házban mindössze én laktam, meg egy család, amely az év felét a külföldön töltötte. Még a homályos lépcsőház a festett, színes üvegablakkal is mintha egyenesen erre a célra, intim találkára, titkos és boldog elshánásokra szolgált volna.

— Ezer örömmel — feleltem a barátomnak.

— Tudom, hogy nagy szivességet kérek tőled. De rettenetes sokat szenvedtem eddig. — Nem tudunk egy helyet, ahol magunkra lehetnénk. Az asszonynak nagyon féltékeny a férje. Minden szerdán Bécsbe utazik. Arról van szó tehát, hogy neked szerdán este sohasem szabad itthon lenned.

— Rendben van, parancsolj egy kulesot!

Ábel megrázta a kezemet.

— Hálás leszek érte.

— Tehát minden szerdán a vendégeim lesztek. Mind a ketten. Itt vannak a likőrök. — Ott pedig a cigaretták. Parancsoljatok.

Ábel sietve zsebre vágta a kulesot és elrohant.

Szerdán korán mentem el hazulról. Nem cigarettáztam egész nap, hogy a szoba levegője tiszta maradjon s mielőtt eltávoztam, parfümöt fújtam szét a szobában. A cseléd gondosan kitakarított. Minden rendben volt. Leeresztettem a függőöket és kinyitottam az erkélyre nyíló ajtókat.

Aztán a kereveten szétszórtam a zöld és lila selyempárnáimat s egy puha nagy vánkost figyelmesen odatettem támlájára, mintegy ismeretlen fej alá. A vázába pedig beletűztem egyetlen egy vérvörös rózsát.

Délután megfeledeztem az egészről, csak késő éjjel vetődtem haza.

A szoba rendben volt, úgy a hogyan hagytam. Egyetlen egy szék sem mozdult el a helyéről. Magam előtt is szégyeltem az indiszkreációt, de ebben a pillanatban nem védekezhettem ellene. Hatalmas erővel ragadt meg a kíváncsiság. Elvégre akartam én tudni, hogy igénybe vették-e a szivességemet. Csakugyan itt voltak. A hamutartóban egy arany cigarettahüvely, az én cigarettám. A likőrös poharakból pedig ittak. Ott állt egymás mellett, szinte szerelmes közelségben, két pohárka. Az egyik majnem tele van. Csakhogy éppen megérintette

a likőr zöld tükrét egy rózsaszínű nyelvecske. Biztosan ebből ivott az asszony. A másikkak a fenékén van még egy csepp. — Ezzel elárulták magukat. Az ágy pedig meg van vetve, mint mikor elmentem, de gondosabban, tulságos izgatottan és remegő kezekkel.

Másik héten megint így találtam a szobát. Ujra a cigarettavégek és a pohárka. Aztán megint. Egy hónapra már egészen beleszoktam a szerdai számkivételbe, de a vendégeim is otthonosabbak lettek s néha-néha már nem is tűntették el a kísértetjárás nyomát. Egy-egy párna esücske kandikált ki az ágyból, a székek fel voltak eserelve, vagy a kereveten ott maradt egy hajtű, és egyszer összetépve találtam a földön a vörös rózsát, amit első találkozásuk óta mindig a vázába tettem.

Később az asszonyt egészen elfeledtem. Féléve járt már hozzám és én mégsem ismertem. — Nem törődtem vele.

Időközben elfogytak a likőrök. A cigarettás dobozaim kiürültek.

Uj likőröket és új cigarettákat szereztem be.

Egyszer szerdán este nagy meglepetésemre talákoztam az én Ábelemmel.

— Hogyan? — ma nincs találkád — kérdeztem tőle esodálkozva.

Kivett a kazettájából egy arképet és megmutatta. Közönyösen mosolygott.

Nem sokat törődtem ezzel, — minthogy ismertem Ábelt. Még előttem is titkolni akarja viszonyát. Diszkkrét ember.

IV.

Aztán mégis csak gondolkozóba ejtett a dolog. Világos volt, hogy szerdán még mindig találkoztak. Éjjel még mindig ottan voltak a találka nyomai. Kétségtelenül nem betörök jártak nálam, mert a levegőben édesen és füledten, cukrosan lebegett az asszony ismerős parfüme. De a jelek gyanúsak voltak. Egyre több likőr fogyott. Egy találkán félig kiürült a palack. A padlón és a szőnyegen erőszakos lábnyomok. Néhány párna a földön, kiméltlenül a tobzódás lábában odáveve. Mindez nem vall a finom és diszkkrét Ábelre. Ez egy vérmes ember lesz. Kóvér. Szenvedélyes. Brutális. Ez egy idegen ember. Aztán a könnyeim közt is turkált. Egyszer az asztalomon kinyitva találtam Heine verseskönyvét. Tehát verseket is olvastak. Ábel okos ember. Ábel mérnök. Ábel nem olvas sohasem verseket.

Keringett velem a világ. — Bármilyen hihetetlennek tetszett, be kellett látnom, hogy tuljártak az eszemen. Az asszony, aki nem ismer engem, lakásomra hozza új szeretőjét, aki szintén nem ismer és most két idegen embert látok vendégül. Ez mégis túrheterlen.

A házmesterhez futottam: — Mondja, kik járnak itt az én lakásomba szerdán?

A házmester vonakodott.

— Nem láttam senkit nagyságos ur.

— Csak ki vele, mondjon el mindent, egy-kettő.

— Egy nagysága jöj ide.

— De kié? — beszéljen.

— Egy tiszt ural.

— Egy tisztel?

— Igen egy kövér, fekete bajszos tiszt ural.

— Jól van, elmehet.

Szerdán lesbe álltam. Hatkor a lakásom elé gördül a kocsi. — Egy gyönyörű, párdue termelű szőke asszony lépett ki belőle, mélyen lefátyolozva. Kétségtelenül ez az asszony. Aztán kinyitotta az ajtót. A lovag furkészeve csapta be maga után.

— Hisz ez egy másik.

Mégis mást gondoltam. Kíváncsi voltam. Szerdán újra lesben álltam de most már a lépcsőházban.

Az asszony pont hétkor érkezett, mellette büszkén lépegetett egy hórihorgas, monoklis, panamakalapos lovag. Megint másik. Egy harmadik, vagy egy negyedik.

Felmentem a lakásomig. Az asszony kinyitotta az ajtót. A lovag furkészeve csapta be maga után.

Vérlázító.

Azután a ház kapuja előtt vártam őket.

Egy óra múlva megjelent a lovag. Az asszony nélkül. Ő tehát még fennmaradt.

V.

Most már végtelenül izgatott voltam. Nem bírtam tovább türtöztetni magamat. Dobogó szívvel, vak szemmel, ahogy a tolvaj lép be az idegen lakásába, megragadtam a kilincset és benyitottam a szobába.

Elképráztam, a tükör előtt a gyertya világánál fészkelődött az asszony. A félhomályból ragyogó vállal, hódítóan emelkedett ki, mint egy tündér. — Haja a gyertya derengésében szőke volt, szőke, mint a holdfény.

Halkan és diszkreéten felkiáltott, ahogy tisztességes asszonyhoz illik.

— Pardon, — hebegtem.

— Kicsoda maga? — kiáltott az asszony. — Mit akar itt? — Menjen, de rögtön, mert segítségért kiáltok.

Egy szót se szóltam, letettem a kalapomat és leültem a kerevetre.

— De ez mégis csak sok, — mondtotta az asszony. Betörni egy lakásba. Egy vadidegen lakásba. Szemtelen.

Nem válaszoltam. Körülnéztem, Lassan felvettem a házikabátom.

A nő ezalatt izgatottan tűzdelte terhes, makrancos fürtjeit. A hajfürtök nehéz viharából egyszerre villogva pattant ki egy drága teknősbéka-fésű s éppen a lábam elé gurult.

Sietve feleltem.

Az asszony elmosolyogta magát.

Hálás és jó volt a figyelemért. Félév után most először maradtam otthon szerdán este.

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

— A kámför utolsó lobbant, azután kialudt. Gyufát gyújtottam s közben két fehér alak, amely Weenához közeledett, gyors iramodással szaladt visszafelé. Az egyik úgy megvadult a világosságtól, hogy egyenesen nekem szaladt; éreztem, amint öklöm csapása alatt csantjai összeszetörtek. Rémult ordítást hallottam, támolygott egy darabig s azután összerogyott. Meggyújtottam egy másik darab kámfört s folytattam a tüzelőanyag gyűjtését. Egyszerre csak észrevettem, mennyire szárazak fölöttem falombok. Mióta ugyanis az időgépben megérkeztem, tehát körülbelül egy hét óta, egy eső nem volt. Így aztán, ahelyett, hogy ide-oda járjak a fák között a lehullott galyakért, egyetlen ugrottam s egész ágakat lerántottam. Csakhamar fojtós, füstös lánggal lobogott a zöld fa és a száraz ágak, s kimélhettem kámförömet. Ezután odafordultam, ahol Weena feküdt a vasdorong mellett. Megpróbáltam minden tölem telhetőt, hogy életet öntsek belé, de Weena olyan maradt, mint a halott. Arról sem tudtam megbizonyosodni, lélekzett-e vagy nem.

— Egyszerre csak felém esapott a tűz füstje s hirtelen elbágyasztott. E mellett tele volt a levegő a kámför gőzével is. A tüzet vagy egy óráig nem kellett élesztetni. A nagy erőfeszítésbe szörnyen bele is fáradtam, leültem tehát. Az erdő mélyéből is altató zümmögés hallatszott, amelynek eredetét nem értettem.

— Egy pillanatra mihla elbóbiskoltam volna. Kinyitottam a szememet. De mély sötétség borult rám, és éreztem, hogy a morlockok rám tették kezüket. Kirántva magamat rámtapadó ujjakból, gyorsan zsebembe nyultam a gyufaskatulyáért — de nem volt benne. A morlockok újra megragadtak s szorongatni kezdtek. Egy pillanat múlva tudtam már, mi történt. Elaludtam, s ezalatt kialudt a tüzem, s ránehezedett lelkemre a halál keserősége. Mintha az erdő égő fák szagával lett volna tele. Belekapaszkodtak nyakamba, hajamba, karjaimba és huzni kezdtek lefelé. Iszonyu volt ott a sötétben, amint éreztem, hogy nehezede nek rám ezek a puha kis teremtesek. Mintha valami óriási pók hálójába akadtam volna. Nem birtam velük: lehuztak a földre. Egyszerre apró fogak kezdték harapdálni nyakamat. Fordultam egyet a földön s közben ráakadt a kezem vasrudamra. Ez új erőt öntött belém. Talpra ugrottam, lerántam magamról az emberi patkányokat, s rövidre fogva a rudat, elkezdtem esapkodni vele oda, ahol azt hittem, hogy arcuk lehet. Éreztem, amint ütéseim alatt foszladozott a nedves hus, recsegett a esont, s egy pillanatra csakhamar megszabadultam.

— Az a különös mámor fogott el, amely rendes kísérője a kemény küzdelemnek. Tudtam, hogy Weenával együtt elvesztem, de elhatároztam, hogy drágán fiztettem meg a morlockokkal la-

komájukat. Háttammal egy fának vettem magam s a vasrudat körben forgattam magam előtt. A morlockok mozgólódása és kiabálása felverte az egész erdőt. Így mult el egy perc. Mintha hangjuk az ingerültség tetőpontjára emelkedett volna, mozdulataik pedig egyre gyorsabbak lettek volna. De annyira egyetlen egy sem közeledett hozzám, hogy vasrudam érthette volna. Ott álltam, belebámulva a sötétségbe. Majd hirtelen remélni kezdtem. Hátha a morlockok megijedtek? Alig gondoltam erre, különös dolog történt. Mintha a sötétség derengeni kezdett volna. Elmosódva látni kezdtem magam körül a morlockokat — három leterítve lábamnál feküdt — s csakhamar azt vettem észre, de nem akartam hinni szememnek, hogy a többiek futásnak eredtek s a mint látszott, hátam mögül mint hőmpölygő ár özönlöttek az előttem elnyúló erdőn keresztül. És hátuk nem fehérnek látszott, már, hanem vörösesnek. Amint elbáméskodva álltam, kis vörös sziporka nyomult keresztül egy csilagfényes nyíláson a lombok között s azután elenyészett. És ekkor egyszerre megéreztem az égő erdő szagát, az elhaló morajt, amely most már viharos recsegő zugássá erősödött, a vörös fényt és a morlockok menekülését.

— Elmozdultam a fától, melyhez háttal támaszkodtam, s hátratekintve, láttam a közeli fák fekete oszlopsora között az égő erdő lángolását. Majd Weenát kerestem; nem volt sehol. De a susterés és ropogás hátam mögött, a robbanásszerű csattogások, mikor a tűz belekapott egy-egy új fába, nem sok időt engedett az elmélkedésre. Megmarkolva vasrudamat, követtem a mehekül morlockokat. Furesa egy versenyfutás volt. A lángtenger oly gyorsan terjedt jobbfelől, hogy amint futottam, egyszerre csak megelőzött a tűz, úgy, hogy át kellett esapnom balra. Végre egy kis tisztásra jutottam ki. Ide érve, egy morlock tántorgott felém s elhaladva mellettem, egyenesen belerohant a lángok közé!

— S most oly borzasztó látvány tárult elém, amelynél azt hiszem, szörnyűbb dolgot nem láttam ott a jövőben. Az egész tisztás oly világosságban uszott a tűz visszaverődő fényében, mint ha nappal lett volna. A közepén sirhalomféle kis emelkedés volt, amelyet kiszáradt galagonyabokor borított. A tisztáson túl szintén égett az erdő; sárga lángnyelvek csavarodtak belőle a magasba, tüzsövényvel kerítve be teljesen a kis teret. A domboldalon harminegyven morlock húzódott meg. A fény és a meleg elkábitotta őket s vad rémületükben össze-vissza támolyogtak, egymásba gabalyodva. Eleinte nem vettem észre vakságukat s amikor közel jutottak hozzám, rémült dühvel közéljük esaptam vasrudammal, egyet megelőve s néhányat megnyomorítva. De amikor láttam, hogy kuporodik le az egyik a galagonyabokor tövében s mily bambán mered a

vörös égre, s hallottam nyöszörgéseiket, meggyőződtem róla, hogy teljesen gyámoltalanok az izzó fényben, s ezután nem bántottam többé a nyomorultakat.

— Hébe-korba egyenesen nekem jött egyik-másik. Ilyenkor rémülten összeborzadtam s gyorsan kitértem utjából. Egyszerre csak halódn kezdett a láng némileg s már féltem, hogy az ocsmány teremtesek észre fognak venni. Éppen az járt eszemben, hogy megkezdem a küzdelmet, mielőtt észrevesznék, s megölök közülök néhányat; de a tűz csakhamar új erőre lobbant s útesre emelt kezemet újra leeresztettem. Körüljártam a dombot körültek, gondosan kerülve őket, s kerestem Weena nyomát. De Weena nem volt sehol.

— Végül leültem a kis domb tetejére s néztem ezt a hihetetlenül furesa vak társaságot. Ide-oda támolyogtak, esetlen hangokat hallatva, amint a tűz fénye végig-végigcsapott rajtuk. A füst csavarogva szállt a magasba s a vöröses mennyezet foszlányain átragyogtak messziről, mintha valami más világegyetemhez tartoznának, az apró csilagoeszkák. Két, vagy három morlock nekem támolygott, mire remegve a felindulástól, ökölepásokkal visszauttam őket.

— Ami az éjszaka többi részét illeti, meg voltam győződve, hogy lidércnyomás nehezedik rám. Harapodtam magamat és sikoltottam szenvedelmesen, kívánkozva az ébredés után. Kezemmel esapodtam a földet, fölkeltem, leültem, járkáltam ide-oda s újra leültem. Majd nekiestem szememnek, elkezdtem dörzsölni és Istenhez fohászokva könyörögtem, ébresszen fel. Három ízben láttam, hogy több morlock végvonalásban lehajtva fejét, belerohant a lángok közé. De végre a tűz halványuló pirossága, a hőmpölygő fekete füstgomolyok, az elhamvad kormos fatönkök és az elmosódó teremtmények egyre kisebbedő serege fölött megjelent a nappal fehér világa.

— Ujra fürkészni kezdtem Weena nyomát, de nem volt sehol. Világos volt, hogy szegény kis testét ott hagyták az erdőben.

Le sem irhatom, mennyire megnyugtatót az a gondolat, hogy elkerülte ezt a szomorú végzetet, amely, úgy látszik, rá is várakozott. Amint ezen töprengtem, valami csaknem arra ingerelt, hogy lássak neki újra a körülöttem álldogáló gyámoltalan szörnyetegek lemészárlásának, de erőt vettem magamon.

— A kis domb, amint már említettem, kis szigetféle volt az erdő mélyében. Tetejéről most már elláttam a füstös ködön keresztül a zöld porcellán-palotához, s megtudtam állapítani, merre van a fehér szfinx. Így aztán elhagytam azt a pár elátkozott lényt, aki még megmaradt, nyöszörögve ide-oda támolygott az egyre erősülő nappali világosságban. Körülkötöttem füvel a lábamat s bicegni kezdtem a füstölő zsarátok és a belülről még egyre égő fekete fatönkök között az idő-

gép rejtekhelye felé. Lassan haladtam, mert nagyon ki voltam merülve, alaposan megbénultam s a kis Weena borzasztó halála szörnyű leverően hatott rám. Lesutó csapás volt. Most is ebben az ismerős szobában inkább olyan, mint valami álom szomorúsága, s alig tetszik valóságos veszteségnek. De azon a reggelen újra teljesen magamra maradtam — iszonyu elhagyatottságban. Eszembe jutott ez az én házam, tűzhelyem, egypáran közületek s ily gondolatok közben oly epedő vágy fogott el az otthon után, amely minden kinnál kínosabb volt.

— De mialatt a ragyogó reggeli égboltozat alatt a füstölő hamuban haladtam, fölfedeztem valamit. Nadrágzsebemben volt egypár gyufaszál. A skatulya bizonyára kilyukadt, mielőtt elvesztettem.

XII.

A kelepce.

— Reggel nyolc-kilenc óra tájban ugyanahoz a sárga fémpadhoz értem, amelyen megérkezésem estéjén szemléltem a világot. Eszembe jutott, micsoda elhamarkodott következtetéseket vontam le akkor este s nem tudtam megállni, hogy keserűen ne vessek könnyenhiúságemen. Ugyanaz a szépséges látvány tárult elém, ugyanaz a buja növényzet, ugyanazon fényes paloták és nagyszerű romok, ugyanaz az ezüstös folyó a termékeny partok között. A szép kis emberkék pompás ruhái meglebbentek a fák között. Egypáran fürödtek azon a helyen, ahol pár napja a kis Weena fuldoklott. Ezt látva, éles fájdalom nyilatott keresztül a lelkemen. Szerde széjjel, mint apró foltok a tájon, látszottak a föld alá vezető utak kupolái. — Most már értettem, mi rejlett a föld feletti emberkék szépsége mögött. Kellemesen teltek napjaink, épp oly kellemesen, mint a barmoknak, nekik sem volt tudomásuk ellenségeikről, s nem is gondoltak a holnappal. S végük is ép olyan volt, mint a barmoké.

— Elszomorodtam arra gondolva, mily rövid álom volt az emberi értelem. Valósággal öngyilkosságot követett el. Általános törekedett a kényelmes nyugalom, egy békés egyensúlyba jutott társadalom felé, melynek biztosság és állandóság volt a jelszava. Reményei meg is valóultak, de csak azért, hogy végül ide jusson. Valamikor el kellett már érnie az életnek és a tulajdonnak a teljes biztosság állapotát. A gazdag biztosságban érezhette vagyonát és kényelmét s a munkás biztosságban élt és dolgozott. Bizonyos, hogy abban a tökéletes világban probléma, társadalmi kérdés nem maradt megoldatlanul. S erre hosszú nyugalom következett.

— Van a természetnek egy törvénye, amely rendszeren kikerüli figyelmünket: hogy az értelem élenksége a forgandóság, a veszedelmek és bajok jutalma. Az oly állapot, amely tökéletes összhangzásban van környezetével, tökéletes mechanizmus.

(Folytatjuk.)